

АЙЗЪК АЗИМОВ ДЕВЕТ ПО СЕДЕМ

Превод от английски: Александър Вацов, 1975

chitanka.info

Професор Шуман умееше да се държи с хората, които управляваха воюващата Земя. Беше обикновен цивилен, но създаваше проектите за най-съвършените компютри, от които зависеше воденето на войната. Генералите и политиците ценяха думата му.

Сега точно такива двама души седяха в канцеларията му. Генерал Уайдър беше обгорял от космическите лъчи и имаше малка сбръчкана уста. Посланикът Брант имаше гладко лице и бистри очи. Пушеше денебски^[1] тютюн, както някои други, чийто патриотизъм е толкова известен, че могат да си позволят подобна свобода.

— Господа — започна Шуман, — това е Мирон Об.

— Аха — каза Брант, — човекът с необикновените способности, когото сте открили случайно, нали?

Той разглежда малкия плешив човек с приятелско любопитство. Онзи пък, напротив, нервно чупеше пръсти. За пръв път му се случваше да се намира пред толкова видни личности — той, техникът от нисък ранг. Но ето, случи се, че Шуман научи за хобито му и се въодушеви.

— Об! — каза Шуман. — Колко е девет по седем?

Об се забави за миг. После отговори:

— Шестдесет и три.

Посланикът Брант вдигна вежди:

— Верен ли е отговорът?

— Проверете сам — каза Шуман.

Посланикът извади джобния си електронен компютър, два пъти завъртя колелцата, погледна цифреника и върна апарата в джоба си.

— Значи това искахте да ни покажете? Един фокусник?

— Той не е фокусник, посланико. Об е открил правила, с помощта на които умее да смята на хартия.

— Компютър от хартия? — усмихна се генералът.

— Не компютър, генерале — търпеливо каза Шуман. — Просто лист хартия. Бихте ли ми казали едно число?

— Седемнадесет — каза генералът.

— А вие, посланико?

— Двадесет и три.

— Добре... Об, умножете тези две числа и обяснете на джентълмените как правите това.

Об извади малък блок от единия си джоб и четчици за рисуване от другия. Челото му се мръщеше, докато той с усилие пишеше по хартията.

Генерал Уайдър внезапно го прекъсна:

— Покажете ми това!

Об му предаде листа и Уайдър каза:

— Наистина изглежда като числото седемнадесет.

— Да — каза посланикът Брант, — но всеки може да пречертае цифрите от компютъра. Вярвам, че и аз бих могъл доста добре да нарисувам числото седемнадесет, дори и без предварителни упражнения.

— Позволете на Об да продължи, господа — тихо каза Шуман.

Об продължи с ръка, която трепереше малко. Най-последно прошепна:

— Резултатът е триста деветдесет и едно.

Посланикът Брант отново извади компютъра си и започна да щрака по него.

— Боже мой — извика той, — истина е! Как е улучил?

— Не е улучил, посланико — каза Шуман. — Пресметна го. Об, разкажете как правите това.

— Ами така, господа... написвам седемнадесет и веднага под него двадесет и три. После си казвам: седем по три е двадесет и едно...

— А откъде знаете това? — прекъсна го посланикът.

— Запомних го. Компютърът винаги показва, че седем по три е двадесет и едно. Проверях го безброй пъти.

— Продължавайте!

— Двадесет и едно значи. Пиша единица, а двойката отбелязвам встрани.

— Защо? — попита посланикът Брант.

— Защото... — Об безпомощно го погледна. — Трудно е да се обясни.

Шуман каза:

— Ако пожелаете засега да приемете неговите обяснения, детайлите можем да предоставим на математиците.

— Изглежда ми прекалено комплицирано — каза генералът. — Бих казал, че това е обикновено фокусничество.

— О, не, господине — пристраши се Об. — Изглежда ви комплицирано, защото не сте свикнали с такова нещо. Всъщност правилата са много прости и се отнасят за всички числа.

— За всички числа? — възкликна генералът. — Е, да видим!

Той извади компютъра си (сив военен модел) и наслука обърна цифрите.

— Начертайте на вашия лист цифрите: пет, седем, три, осем... Това е пет хиляди седемстотин тридесет и осем.

— Разбирам — каза Об и взе нов лист хартия.

— Сега начертайте: седем, две, три, девет... Умножете ги едно на друго.

Об се наведе над хартията и целият се унесе в работа. Взе още един лист и още един. Генералът търпеливо чакаше, после погледна часовника си.

— Готов ли сте с вашите магии, технико?

— Сега, господин генерал... Ето! Четиридесет и един милион петстотин тридесет и седем хиляди триста осемдесет и две.

Той показа надрасканите числа. Генералът се усмихна и натисна копчето за умножаване на компютъра си. Когато цифрите се успокоиха, той извика с глас, писклив от възбуда:

— Сто галактики, той позна!

* * *

Президентът на Земната федерация беше подтиснат. Войната срещу Денеб след бурното начало беше се превърнала в мъчителна игра на маневри и противоманеври. На Земята растеше недоволство. А сега посланикът Брант, председател на Комитета за военно финансиране, вече половин час му разказваше безсмислици.

— Смятането без сметачна машина — нетърпеливо каза президентът — е очевидно противоречие.

— Смятането е само начин за обработване на информацията — каза посланикът. — То може да бъде извършено от машина, а може и от човешкия мозък. Ето ви един пример.

И прилагайки новия опит, Брант започна да събира и умножава, докато президентът не се заинтересува против волята си.

— Трудно ли е да се научи това? — запита президентът.

— Трябваше ми около седмица, за да се обуча. Вие вероятно бихте бил по-бърз.

— Хм — каза замислено президентът, — това е занимателна игра, но каква е ползата от нея?

— Нима не виждате, господин президент, че тя води към освобождаване от машините? Войната с Денеб всъщност е война между компютрите. Техните компютри създават непробиваем щит от антиракети срещу нашите ракети, а пък нашите компютри правят също такъв щит срещу техните. Щом ние усъвършенствуваме нашите компютри, те усъвършенствуват техните. Това несигурно равновесие трае вече пет години. Сега имаме начин да надминем компютъра, да го заобиколим, да отидем по-далече от него. Ще комбинираме техниката с човешкото мислене и ще получим хора-компютри — милиарди интелигентни компютри. Последиците ще бъдат неизмерими... Ако денебците дойдат до същата идея и я приложат преди нас, ние сме загубени.

Президентът изглеждаше загрижен.

— Какви са възможностите на човешкото смятане? — запита той.

— Безгранични. Според думите на професор Шуман, който пръв ме запозна с това откритие, човешкият мозък може да извърши всичко, което може и компютърът.

— Щом Шуман казва това — каза президентът, — готов съм да му повярвам... теоретично. Но на практика нима ние можем да узнаем как функционират компютрите?

— И аз поставих същия въпрос — каза Брант. — Историците твърдят, че някога хората сами са правили компютри. Разбира се, това са били съвсем прости машини и не са съществували компютри, способни да конструират нови компютри. А в още по-ранните епохи изобщо не е имало компютри.

— Значи тогава хората не са смятали.

— Не бих казал това, господин президент. Дори и за съвсем примитивните конструкции, каквито са пирамидите или железопътните линии, е било необходимо някакво смятане. Техникът Об, изглежда, е успял да съживи някои от уменията на прадедите ни.

— Наистина забавно — промърмори президентът.

Посланикът Брант тихо се изкашля.

— Ще се осмеля да насоча вниманието ви върху още един факт, господин президент... Колкото повече развием това нещо, толкова правителството по-малко ще трябва да влага средства в производството и поддържането на компютрите. Стопанството ще може да се посвети на мирновременни дейности и обикновеният човек по-малко ще чувства бременото на войната.

— Разбирам — каза президентът. — Хм... Седнете, посланико, седнете. Ще помисля върху предложението ви. Междуременно покажете ми пак онзи трик с умножаването...

* * *

Генерал Уайдър ходеше от единия до другия ъгъл на класната стая, отнасяйки се към слушателите, както строг учител се отнася с непослушни деца. Всички те бяха изтъкнати учени, повикани да разработят метод за ръчно смятане.

— Някои от вас говорят с възторг за квадратните корени — каза той. — Всичко това е хубаво и нямам нищо против, но признавам, че не разбирам как се стига до корените. Във всеки случай няма да позволим проектът ни да се отклони към теорията, към това, което някои от вас наричат „чиста наука“. Когато войната свърши, ще можете да си играете с математиката, колкото си искате, но сега трябва да решим съвсем определени, практични проблеми.

В противоположния ъгъл на стаята техникът Об слушаше генерала с напрегнато внимание. Всъщност той вече не беше техник, защото го бяха освободили от досегашната длъжност, бяха му дали звучна титла и добра заплата. И все пак обществените различия бяха останали: учените никак не можеха да го приемат като равен на тях. Впрочем той сам не желаше това. Чувствуваше се също така неудобно в тяхното общество, както и те в неговото.

— Целта ни е твърде проста, господа — продължи генералът. — Трябва да бъде намерен заместник на компютъра. Космическият кораб, който би могъл да определи орбитата си без компютър, би бил десет пъти по-евтин от днешните и би могъл да се построи за пет пъти по-малко време. Бихме могли да създадем десет пъти по-голяма въздушна

флота от денебската... Но това не е всичко — продължи той след кратка пауза. — Сега това може да звучи фантастично, но аз предвиждам, че в бъдеще ще строим ракети с човешки екипаж...

Слушателите зашумяха. Генералът не позволи да го прекъснат.

— Днес главното препятствие за нас е в ограничената интелигентност на ракетите. За да могат да открият неприятеля, им е необходим компютър, а това са тежки и обемисти апарати. Ракета с един или двама души, които сами биха пресмятали орбитата си, би била по-лека, по-маневрена, по-ефикасна. Би ни дала предимства, които бързо биха могли да доведат до победа. Освен това човекът представлява значително по-малка загуба от компютъра. Ракети с човешки екипаж биха могли да действуват в такова количество и при такива обстоятелства, за каквито един добър военачалник с днешните скъпи ракети не би се осмелил и да помисли...

Генералът говори още дълго, но техникът Об не искаше да слуша по-нататък...

* * *

В стаята си Об дълго обмисляше писмото, което ще остави след себе си. Последният вариант гласеше така:

„Когато започнах да се занимавам с ръчното смятане, виждах в него само обикновено забавление. Зарадвах се, когато правителството го взе в свои ръце, защото мислех, че другите са по-мъдри от мене и че моят метод ще бъде използван за доброто на човечеството. Но сега виждам, че той ще служи само за убиване и унищожаване.

Не мога да се помирят с отговорността си, че разпространих ръчното смятане.“

След това обърна към себе си фокуса на протеиновия деполяризатор. Смъртта беше мигновена и безболезнена.

* * *

Стояха над гроба на малкия техник, докато ораторите славеха величието на неговото откритие.

Професор Шуман беше свел глава, както и другите, но не чувствуваше никаква жалост. Техникът бе извършил своята част от работата и сега повече не бе потребен. Новият клон на науката ще продължи да се развива и без него триумфално, неудържимо, докато не се създадат ракети с човешки екипаж и кой знае какво още.

— Девет по седем — помисли Шуман с дълбоко задоволство — е шестдесет и три и не ми е нужен компютър, за да узная това. Компютърът е в главата ми.

---

[1] Денеб е най-ярката звезда в съзвездието Лебед. ↑

Публикувано във вестник „Орбита“, брой 38/1975 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.